

УДК 338

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

В. П. Тхорук

студентка 4 курсу, група ФіК-41, навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Науковий керівник – к.е.н., доцент Л. М. Акімова

*Національний університет водного господарства та природокористування,
м. Рівне, Україна*

У статті розкрито сучасний стан та основні проблеми інноваційної діяльності. Запропоновано комплекс організаційно-економічних заходів щодо розвитку інноваційної сфери в Україні. Встановлено, що розвиток інноваційної діяльності має стати невід'ємною складовою частиною реформування економіки країни.

Ключові слова: інновації, інноваційна діяльність, інноваційна політика, інноваційна активність, інноваційна стратегія.

В статье раскрыто современное состояние и основные проблемы инновационной деятельности. Предложен комплекс организационно-экономических мероприятий по развитию инновационной сферы в Украине. Установлено, что развитие инновационной деятельности должно стать неотъемлемой составной частью реформирования экономики страны.

Ключевые слова: инновации, инновационная деятельность, инновационная политика, инновационная активность, инновационная стратегия.

The article reveals the current state and the main problems of innovation. The complex of organizational and economic measures for the development of innovation sphere in Ukraine. Established that the development of innovation should be an integral part of the reform of the economy.

Keywords: innovations, innovation, innovation policy, innovative activity, innovation strategy.

В наш час інноваційний розвиток України характеризується низкою проблем. Багато експертів вважають, що причинами його гальмування є дефіцит фінансових ресурсів, спад попиту на науково-технічну продукцію з боку держави та підприємницького сектору, погіршення якісних характеристик наукових кадрів та матеріально-технічної бази досліджень. Проблеми, які сьогодні перешкоджають ефективному функціонуванню інноваційного сектора України потребують швидкого та дієвого вирішення.

Метою статті є дослідження проблем розвитку інноваційної діяльності в Україні та пошуку дієвих заходів, які сприятимуть їх вирішенню.

Сучасний стан та проблеми інноваційного розвитку України привертають увагу багатьох вітчизняних та зарубіжних учених-економістів. Аналізу інноваційного розвитку, значенню інноваційної діяльності присвячено чимало праць науковців, серед яких слід назвати А. В. Пешко, О. М. Сумець, Є. М. Ігнатова, А. В. Назаренко, О. І. Шаманська, В. П. Олійник, Н. В. Краснокутська, Р. В. Яковенко та інших.

Виклад основного матеріалу. Інновації охоплюють весь спектр видів діяльності – від досліджень і розробок до маркетингу. На думку О. М. Сумець, інновації – це використання

нових ідей, товарів, послуг, матеріалів, технологій промисловістю негайно після відкриття або винаходу з метою поліпшення продукції, способів її виробництва і розподілу [6, С. 26]. Науковець Н. В. Краснокутська вважає, що інновації – це всі нововведення у виробничій, комерційній, фінансовій, маркетинговій, управлінській та інших сферах, будь-які зміни й удосконалення, що забезпечують суспільний прогрес, економію витрат, підвищення рівня ефективності, рентабельності виробництва [2, С. 14]. Слід зазначити, що згідно Закону України «Про інноваційну діяльність» поняття «інновації» трактується: інновації – це новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери [1].

Таким чином, виходячи з аналізу трактувань, що наведені вище, в сучасному розумінні поняття інновація охоплює не лише нові товари, але й інші досягнення. Тому, інновація – це також зміна в процесах. Новинки, що спричинені інноваціями, можуть мати місце і в сфері послуг, і в системах управління та маркетингу, завдяки яким товари та послуги створюються та розповсюджуються. Для інновації притаманні наступні основні ознаки:

- 1) науково-технічна новизна;
- 2) здатність інновації до матеріалізації у нові технічно досконалі види промислової продукції, засоби і предмети праці, технології і організації виробництва;
- 3) здатність до комерціалізації самої інновації і (або) результатів її впровадження.

Розглянемо сутність інноваційної діяльності, яка пов'язана з трансформацією наукових досліджень і розробок, винаходів і відкриттів у новий продукт або новий технологічний процес, які впроваджуються у виробничий процес, або в новий підхід до соціальних послуг. Крім того, вона передбачає створення цілого комплексу наукових, технологічних, організаційних, фінансових і комерційних заходів, які у своїй сукупності ведуть до створення інновації «під ключ», тобто повністю готової до реалізації на ринку.

Слід зазначити, що інноваційна діяльність у повному обсязі має комплексний, системний характер і охоплює такі види роботи, як пошук ідей, ліцензій, патентів, кадрів, організацію дослідницької роботи, інженерно-технічну діяльність, яка об'єднує винахідництво, раціоналізацію, конструювання, створення інженерно-технічних об'єктів, інформаційну та маркетингову діяльність. Інноваційність – це не тільки ключ до динамічного розвитку, добробуту, особистого успіху, а й засіб забезпечення суверенітету країни, її конкурентоспроможності у сучасному надскладному світі [4, С. 15].

Отже, інноваційна діяльність – це діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг. Головною метою інноваційної діяльності є створення соціально-економічних, організаційних і правових умов для ефективного відтворення, розвитку й використання науково-технічного потенціалу країни, забезпечення впровадження сучасних екологічно чистих, безпечних, енерго- та ресурсозберігаючих технологій, виробництва та реалізації нових видів конкурентоздатної продукції.

Впродовж останніх років інноваційний розвиток України відзначався нестабільністю. Руйнівний вплив на стан інноваційної сфери спричинила світова фінансово-економічна криза. Наразі показники інноваційного розвитку в Україні відстають від аналогічних світових значень. Так, у провідних країнах – США, Японії, Німеччині та Франції – частка інноваційно активних підприємств коливається в межах 70-80%; у країнах ЄС частка підприємств, що впроваджують інновації, вчетверо більша, ніж в Україні.

Аналіз інноваційної діяльності в Україні свідчить, що упродовж 2015-2016 рр. частка підприємств, які займалися інноваційною діяльністю, за рекомендованими видами

економічної діяльності становила 14,6%, у т. ч. здійснювали технологічні інновації – 5,2% (1,6% – продуктові та 3,6% – процесові), здійснювали як продуктові, так і процесові інновації – 3,6% , маркетингові та організаційні інновації – 5,1% (рис. 1) [3].

Рис. 1. Розподіл підприємств у 2015-2016 рр. за типами інноваційної діяльності, у % до загальної кількості

Щодо видів економічної діяльності, то протягом 2015-2016 рр. найвища частка інноваційних підприємств була на підприємствах переробної промисловості – 22%, з постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря – 18,%, добувна промисловість – 13%, інформація та телекомунікація, а також водопостачання та каналізація – 11%, діяльність у сферах архітектури та оптова торгівля – 10%, тоді як транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність займає 5% (рис. 2) [5].

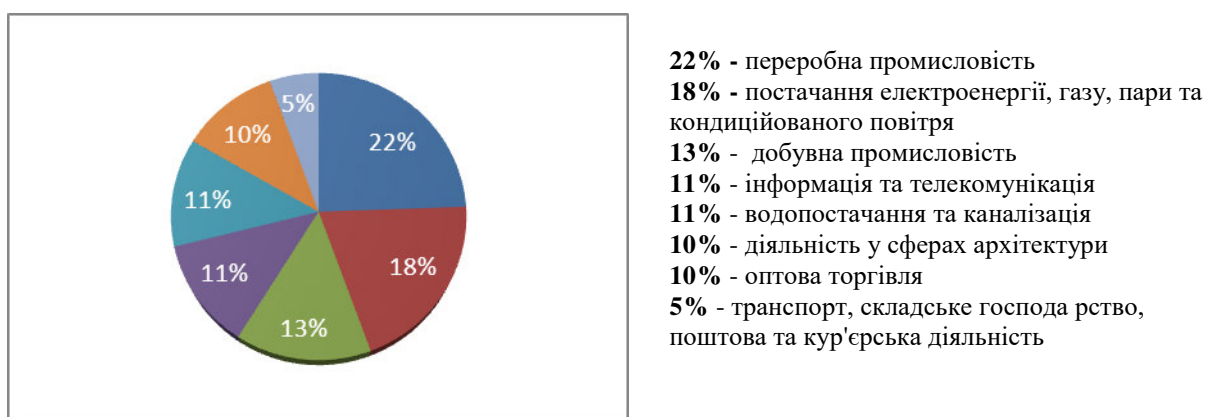

Рис. 2. Інноваційна активність підприємств у 2015-2016 рр. у % до загальної кількості обстежених підприємств відповідного виду діяльності

В умовах суттєвого загострення боротьби за ринки збуту, обмеженості доступу до фінансових ресурсів, найбільші шанси на мінімізацію втрат та швидке відновлення економічних показників матимуть насамперед ті країни, які змогли вибудувати високоефективну економіку, засновану на постійному вдосконаленні виробничих процесів, створенні інноваційної продукції, оптимізації систем управління, високій інноваційній культурі населення загалом та управлінських кіл зокрема.

Перед Україною постає кілька складних проблем, що пов'язані з гальмуванням здійснення інноваційної діяльності, а саме:

- удосконалення управління інноваційною системою з відповідними наслідками для фінансування інноваційної діяльності;
- заповнення «прогалів» у фінансуванні інноваційної діяльності, зокрема, розробка ефективних інструментів підтримки інноваційної діяльності для підприємницького сектора, в

тому числі для малих та середніх підприємств, та залучення первинного і венчурного капіталу;

- досягнення загального балансу фінансування науково-дослідної та інноваційної сфер від державного фінансування організаційної структури до конкурентного, прозорого і заснованого на проектах з чіткими інноваційними цілями.

Таким чином, для розвитку інноваційної діяльності в Україні необхідно здійснити комплекс організаційно-економічних заходів, що охоплюватимуть:

- здійснення ефективної державної інноваційної політики, погоджуючи темпи і пропорції розвитку науки, технологій і виробництва;

- вдосконалення механізму захисту прав інтелектуальної власності та процедур патентного захисту інновацій;

- забезпечення сприятливого клімату для створення власних наукомістких виробництв повного циклу шляхом використання різних форм державної підтримки;

- розвиток інноваційної інфраструктури шляхом покращення системи інформаційного забезпечення інноваційної діяльності, сертифікації і впровадження розробок, підготовки і перепідготовки кадрів;

- забезпечення комерціалізації наукових результатів шляхом формування основ для ефективного партнерства державного та підприємницького секторів в інноваційній сфері;

- розширення міждержавного співробітництва в галузі наукових розробок та інноваційної діяльності, координації зусиль в питаннях розвитку пріоритетних для кількох держав напрямків [7].

Реалізація напрямків розвитку інноваційної діяльності в Україні дасть змогу значно підвищити рівень інноваційної активності промислових підприємств, стабілізувати прискорений процес оновлення виробництва, ефективно використовувати внутрішні та залучені зовнішні інвестиції на інноваційну діяльність.

Висновок. Суттєві труднощі, з якими останнім часом стикається національна та світова економіка, як ніколи підкреслюють необхідність підвищення уваги суспільства, бізнесу та держави до проблем інноваційного розвитку. Для подолання цих бар'єрів варто розробляти нові та сучасні принципи. Їхнє комплексне застосування дозволить ефективно використовувати, впроваджувати і вдосконалювати вже розроблені інновації та створювати такі, які відповідатимуть сучасним тенденціям наукового розвитку. Отже, для того щоб наша країна зробила прорив в області інновацій, потрібна належна підтримка державних органів влади, створення сприятливого інвестиційного клімату, нові наукові здобутки та високотехнологічні рішення. Потрібно створити надійний фундамент для модернізації та інтеграції нашої держави до європейського та світового простору знань, а це можливо здійснити лише при злагодженій системі організаційно-економічних заходів.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про інноваційну діяльність» № 40-IV від 04.07.2002 : остання редакція від 05.12.2012 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/40> -15.
2. Краснокутська Н. В. Інноваційний менеджмент : навч. посіб. / Н. В. Краснокутська // – К. : КНЕ, 2003. – 504 с.
3. Офіційний сайт Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>.
4. Пешко А. В. Інноваційна діяльність як необхідна складова інвестування / А. В. Пешко, А. В. Назаренко // Економіка промисловості. Науково-практичний журнал. – 2014. – № 2(33). – С. 15.
5. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів. Матеріали Державного агентства України з інвестицій та інновацій до парламентських слухань. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://kno/rada.gov.ua/doccatalog/do_kument?id=48726.
6. Сумець О. М. Товарна інноваційна політика: навч. посібник / О. М. Сумець, Є. М. Ігнатова. – К. : «Хай-Тек Прес», 2010. – 368 с.
7. Шаманська О. І. Інноваційна діяльність підприємств України: проблеми сьогодення та перспективи розвитку / О. І. Шаманська, В. П. Олійник // Ефективна економіка. – 2013. – № 12. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2560>.